

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΠΡΟΣ

ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,
ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΤΡΙΑΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ
ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ.

ΜΕΓΑΛΗΝ δειλίαν προξενούσιν εἰς τὴν καρδίαν παντὸς εὐσεβοῦς ἀνθρώπου τὰ σήμερον ἀναγνωσθέντα λόγια τοῦ θεορρήμονος ἀποστόλου Παύλου· τίς ἀκούων διωγμούς, οὐ δειλιάζει; τίς οὐ φοβεῖται, ὅταν ἀκούῃ, ὅτι πάντες, ὅσοι πολιτεύονται κατὰ τοὺς νόμους τῆς πίστεως, περιμένουσι διωγμούς καὶ παθήματα; Καὶ ὅμως ὁ οὐρανόφρων ἄνθρωπος οὐδόλως συνεστάλη, ἀλλ' ἀνυποστόλως ἐ-

2. Τιμ. 3. κήρυξε, λέγων· « Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες
12. » εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθή-
» σονται. » Ἀλλ', ὦ ἐπουράνιε ἄνθρωπε,

σὺ μὲν, ἵνα ἐπιστρέψῃς πάντας πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, τρέχεις ἀόκνως εἰς πάντα τόπον, καὶ ἐπιχειρεῖς πάντα τρόπον, ἵνα ἐλκύσῃς πάντας πρὸς τὴν εὐσέβειαν·

1. Κορ. 9. γίνεσαι « Τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα
20. 21. » Ἰουδαίους κερδήσῃς· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς
22. » ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσῃς·
» τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, ἵνα κερδήσῃς ἀ-
» νόμους· τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα
» τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσῃς· τοῖς πᾶσι γίνεσαι
» τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃς »
ἔπειτα κηρύττεις μεγαλοφώνως, ὅτι πάντες,
ῥοσοὶ θέλουσι ζῆν εὐσεβῶς, ὑπόκεινται εἰς

διωγμούς, τουτέστιν εἰς κινδύνους, καὶ καταδρομάς, καὶ θανάτους; Οὗτός ἐστιν ὁ τρόπος, δι' οὗ ἐλπίζεις ὑποτάξαι τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν; Ταῦτα τὰ λόγια σου οὐκ ἐφέλκουσιν ἐπὶ τὴν πίστιν, ἀλλ' ἀπωθοῦσιν ἀπὸ τῆς πίστεως· οὐκ ἐγείρουσι πόθον ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, ἀλλὰ γεννῶσιν ἀποστροφὴν ἀπ' αὐτῆς καὶ μῖσος. Ἡ σκέψις, ἀδελφοί, καὶ ἡ ἐξέτασις τούτων τῶν ἀποστολικῶν λόγων ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς τῆς διανοίας τῶν ἀνθρώπων πρὸς κατανόησιν τῆς ἀληθείας καὶ δυνάμεως τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν πίστεως.

Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰ ἀπ' ἀρχῆς κόσμου, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα παραδείγματα, βλέπομεν τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας τῶν προκειμένων ἀποστολικῶν λόγων. Ὁ δίκαιος Ἀβελ φονεύεται ὑπὸ τοῦ φθονεροῦ Κάιν· τὸν ἄπλαστον Ἰακώβ κατατρέχει ὁ ἄγροικος Ἡσαῦ· τὸν σῶφρονα Ἰωσήφ οἱ μὲν φθονεροὶ ἀδελφοὶ ἐμβάλλουσιν εἰς τὸν θανατηφόρον λάκκον, ἔπειτα πωλοῦσιν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἰσμαηλίτας, ὁ δὲ ἀλλόφυλος Πετεφρὴ ἀγοράζει αὐτὸν, ἵνα ὑπηρετῇ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὡς δοῦλος ἀργυρώνητος, ἡ δὲ

ἀσελγῆς Αἰγυπτία συκοφαντεῖ αὐτόν, καὶ κατακλείει εἰς τὴν φυλακὴν μετὰ τῶν καταδίκων· τὸν Δαβὶδ, τὸν ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν τοῦ θεοῦ, καταδιώκει ἕως θανάτου ὁ φθονερώτατος Σαούλ· τὸν μὲν μεγαλοφρονότατον Ἡσαΐαν πρίζουσιν ἐν ξυλίνῳ πρίονι, τὸν δὲ θρηνηδὸν Ἰερεμίαν βάλλουσιν ἐν λάκκῳ βορβορώδει οἱ ἄνομοι· τὸν Μιχαΐαν, τὸν προφῆτην τῆς ἀληθείας, οἱ μὲν ψευδοπροφῆται ραπίζουσιν, ὁ δὲ παράνομος βασιλεὺς φυλακίζει· τὸν μεγάλωνυμον Ἡλίαν κατατρέχει ἡ πονηρὰ Ἰεζάβελ, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ζητοῦσα· τὸν μὲν προφῆτην Δανιὴλ κλείουσιν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, τοὺς δὲ ἁγίους τρεῖς παῖδας ῥίπτουσιν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς οἱ ἀσεβεῖς Βαβυλώνιοι. Τίς δὲ δύναται διηγηθῆναι, πόσους διωγμοὺς, καὶ πόσα παθήματα ἐσώρευσεν ὁ διάβολος κατὰ τοῦ ἀμέμπτου καὶ δικαίου Ἰωβ;

Ἐὰν ἀνοίξωμεν τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, μαυθάνομεν τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν. Οταν ὁ ὑπὲρ ἡμῶν σαρκωθεὶς θεὸς λόγος ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρὸς τὸ κήρυγμα τῆς πίστεως, τότε εἶπε πρὸς αὐτούς· « Ἴδού » ἐγὼ ἀποσέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ » λύκων ». Ἀκούεις, ὁποῖαν κατάστασιν προορίζει εἰς τοὺς κήρυκας τῆς εὐσεβείας; ὁποῖαν ἔχουσι τὰ πρόβατα, ἐν μέσῳ τῶν λύκων εὐρισκόμενα· ἔπειτα σαφηνίζει ἐιδικώτερον τὰ τῆς καταστάσεως αὐτῶν, λέγων· « Παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέ- » δρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν » μαστιγώσουσιν ὑμᾶς ». ἵνα δὲ μὴ νομί-

σωσιν, ὅτι εἰς τὰς τοιαύτας ἐλθεινὰς περιστάσεις ἔχωσι τῶν συγγενῶν τὴν καταφυγὴν καὶ βοήθειαν, προσεφάνερωσε καὶ τοῦτο· « Παραδώσει δὲ ἀδελφός ἀδελ- » φὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἀ- » πανασήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανα- » τώσουσιν αὐτούς ». ἐπεσφράγισε δὲ ταύτας τὰς θείας αὐτοῦ προρρήσεις, προειπὼν πρὸς αὐτούς, ὅτι, ἐπειδὴ μέλλουσι κηρύττειν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, πάντες οἱ ἄνθρωποι γενικῶς ἔσονται ἐχθροὶ αὐτῶν καὶ πολέμιοι· « Καὶ » ἔσεσθε, εἶπε, μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ » τὸ ὄνομά μου ». Ἐκ τούτων βλέπομεν φανερά, ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐστὶ τεθεμελιωμένος ἐπὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ κόσμου παραδείγματα, καὶ ἀπ' αὐτὰς τὰς προρρήσεις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς πίστεως.

Σημείωσαι δὲ, ὅτι ἐφάνερωσεν ὁ Κύριος καὶ τὸ, τίνες εἰσὶν οἱ μισοῦντες τοὺς κήρυκας τῆς ἀληθείας, καὶ τὸ, διὰ ποῖον λόγον μισοῦσιν αὐτούς· « Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, » εἶπεν, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ » ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστὲ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελε- » ξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο » μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος ». Ἀκούεις, τίνες εἰσὶν οἱ μισοῦντες τοὺς φιλοθέους ἄνδρας; ὁ κόσμος· « Διὰ τοῦτο, λέγει, μισεῖ ὑμᾶς ὁ » κόσμος », κόσμον ὀνομάσας τοὺς ἀφιερω- μένους εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς κοσμικῆς ματαιότητος, καὶ μηδὲν περὶ θεοῦ μελετῶν- τας· τοὺς προσηλωμένους εἰς τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, καὶ μηδὲν περὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν φροντίζοντας· τοὺς ἐκδεδομένους εἰς

Ματ. 10.
16.

Λύτ. 17.

Λύτ. 21.

Λύτ. 22.

Εβρ. 12.
2.

Ιωάν. 15.
19.

τὴν ἐν τῷ κόσμῳ κακίαν, καὶ μηδόλους συλλογιζομένους τὸ φοβερόν κριτήριον καὶ τὴν ἀθλίαν ἀνταπόδοσιν· ἐνὶ λόγῳ, κόσμον ὠνόμασε τοὺς ἀσεβεῖς καὶ πονηροὺς καὶ διεστραμμένους ἀνθρώπους. Ὁ δὲ λόγος τοῦ μίσους ἐστὶν ἡ ἀνομοιότης τῶν φρονημάτων, τῶν λόγων, τῶν ἔργων. « Ὅτι δὲ » ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστὲ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελε-

Σοφ. 2.10. » μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Καταδυναστεύσω-
» μεν, λέγει ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος, πέννητα
» δίκαιον, μὴ φεισώμεθα χήρας, μηδὲ πρε-
» σβύτου ἐντραπῶμεν πολιᾶς πολυχρονίου.

Πα. 1. 17. » Μάθετε καλὸν ποιεῖν, λέγει ὁ ἀγαθὸς ἄν-
» θρωπος, ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύσασθε ἑ-
» δικούμενον, κρίνατε ὀρφανῷ, καὶ δικαιώ-
» σατε χήραν. » Οἱ πονηροὶ καὶ διεστραμ-
» μένοι πράττουσι πᾶν εἶδος κακίας, οἱ ἀγα-
» θοὶ καὶ δίκαιοι κατορθοῦσι πᾶσαν ἀρετὴν·
» ἡ ἀρετὴ ἐστὶ φῶς ἀσβεστον καὶ δόξα μηδέ-
» ποτε μαραινομένη· τοῦτο τὸ φῶς καὶ τὴν
» δόξαν μὴ ὑποφέροντες βλέπειν οἱ πονηροὶ
» καὶ σκοτεινοὶ ἄνθρωποι, ἐξεγείρονται κατὰ
» τῶν δικαίων, καὶ καταδιώκουσιν αὐτοὺς,
» ἵνα σθέσωσι τὸ φῶς, καὶ ἐξαλείψωσι τὴν
» δόξαν, καὶ καταπαύσωσι τῆς συνειδήσεως

Σοφ. 2.12. αὐτῶν τοὺς ἐλέγχους. « Ἐνεδρεύσωμεν,
14. 15. » λέγουσι, τὸν δίκαιον, ὅτι δύσχρηστος
» ἡμῖν ἐστὶ, καὶ ἐναντιοῦται τοῖς ἔργοις
» ἡμῶν, καὶ ὀνειδίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα
» νόμου, καὶ ἐπιφημίζει ἡμῖν ἁμαρτήματα
» παιδείας ἡμῶν· ἐγένετο ἡμῖν εἰς ἔλεγχον
» ἐγνωῶν ἡμῶν· βαρὺς ἐστὶν ἡμῖν καὶ βλε-
» πόμενος, ὅτι ἀνόμοιος τοῖς ἄλλοις ὁ βίος

» αὐτοῦ, καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι αὐτοῦ ».

Καὶ τοῦτο μὲν οὕτως ἔχει, ἄλλο δὲ ἐστὶ τὸ παράδοξον, τὸ τοὺς πολλοὺς σκανδαλίζον, ἢ προκοπὴ δηλονότι τῶν τοιούτων πονηρῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡ εὐδοκίμησις αὐτῶν ἐπὶ τὸ κακόν, ὡς ὁ Παῦλος διδάσκει, λέγων·
« Πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκό- 2. Τιμ. 3.
» φουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ 13.
» πλανώμενοι »· καὶ τὰ πράγματα δὲ ἐπι-
» βεβαιούσι. Προκόπτει ὁ πονηρὸς Ἀβέσσα- 2. Βαα. 15.
» λώμ ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς
» φιλαρχίας πλανηθεὶς, καὶ διὰ τῶν κολα-
» κειῶν καὶ τοῦ ψεύδους πλανήσας τοὺς
» Ἰσραηλίτας, καὶ πείσας αὐτοὺς, ἵνα ἀπο-
» στατήσαντες ἀπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ
» βασιλέως, ἀνακηρύξωσιν αὐτὸν βασιλέα.
» Προκόπτουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον αἱ πονηραὶ καὶ
» γόητες ἐθνικαὶ γυναῖκες, πλανώμεναι δὲ
» ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς εἰδωλικῆς προκαταλή-
» ψews, καὶ πλανήσασαι διὰ τῆς γοητείας
» τοῦ ἔρωτος τὸν Σολομῶντα· « Ἐξέκλιναν 3. Βαα. 11.
» τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν αὐτῶν ». 8.
» Προκόπτει ἐπὶ τὸ χεῖρον ἡ παμπόνηρος Ἰεζά-
» βελ, καὶ ὑπὸ τῶν ἀκαθέκτων αὐτῆς παθῶν
» πλανωμένη, πλανᾷ διὰ τῶν πεπονηρευμέ-
» νων αὐτῆς ἐπιτηδευμάτων τὸν ἄνδρα αὐτῆς
» τὸν Ἀχαάβ, ὁμοίως καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν τὸ
» πλῆθος, κατασχέσασα αὐτοὺς προσκυνητὰς
» τοῦ Βάαλ, καὶ φονεύσασα μὲν τοὺς προφή- 3. Βαα. 16.
» τας τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, περιποιηθεῖσα δὲ 31.
» τοὺς ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης, ἐδίωκεν ἕως θα-
» νάτου καὶ τὸν μέγαν προφήτην Ἠλίαν. 3. Βαα. 18.
» Προκόπτει ἡ ἀσελγεστάτη Ἡρωδίας ἐπὶ 13.
» τὸ χεῖρον, πλανηθεῖσα ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς

Μάρκ.
21.

ἐχθρας καὶ ἐκδικήσεως, καὶ διὰ τοῦ χοροῦ τῆς ἰδίας θυγατρὸς πλανήσασα τὸν παρὰ-
νομον Ἡρώδη, καὶ πείσασα αὐτόν, ἵνα ἀποκεφαλίσῃ τὸν ἄνδρα τὸν δίκαιον, τὸν προφήτην καὶ πρόδρομον καὶ βαπτιστὴν τοῦ Χριστοῦ. Μυρία τοιαῦτα παραδείγματα εὗρίσκεις οὐ μόνον εἰς τὰς θείας γραφάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς ἱστορίας· ἀλλὰ τίς ἡ χρεῖα τῶν παλαιῶν; οὐ βλέπομεν ἡμεῖς καὶ τὴν σήμερον ἡμέραν τοὺς πανούργους καὶ πεπονηρευμένους ἀνθρώπους μετὰ εὐκολίας προχωροῦντας καὶ εἰς τὰς ἀγοράς καὶ [εἰς τὰ κριτήρια, καὶ εἰς τὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων, καὶ εἰς τὰς αὐλὰς τῶν μεγιστάνων καὶ ἡγεμόνων, καὶ προκόπτοντας ἐπὶ τὸ χεῖρον; Αὐτοὶ πλανώμενοι ὑπὸ τῶν ἰδίων παθῶν, λέγουσι καὶ τὸ πικρὸν γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρὸν, καὶ τὸ φῶς σκότος, καὶ τὸ σκότος φῶς, πᾶσαν δὲ ἄλλην κολακείαν μετερχόμενοι, καὶ ψευδόμενοι, καὶ συκοφαντοῦντες, καὶ πάντα πράττοντες, ἵνα ἀρέσωσιν εἰς οὓς αὐτοὶ θέλουσιν, ὑποσύρουσιν αὐτοὺς εἰς τὰ κακὰ αὐτῶν θελήματα, καὶ πολυπλασιάζοντες τὴν ἀνομίαν, καὶ τὴν ἀδικίαν, καὶ πᾶν εἶδος ἀμαρτίας, γίνονται πλούσιοι, καὶ ἔνδοξοι, καὶ εὐτυχεῖς.

1. 1.

Ἐθαύμαζεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ὁ προφήτης Ἰερεμίας, βλέπων τοὺς ἀσεβεῖς καὶ πονηροὺς εὐδοουμένους καὶ εὐτυχοῦντας·
« Δίκαιος εἶ, Κύριε, ἐκραύγαζεν, ὅτι ἀπολο-
» γήσομαι πρὸς σέ· πλὴν κρίματα λαλήσω
» πρὸς σέ· τί ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐδοῦται;
» εὐθύνθησαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετή-
» ματα ». Ἡμεῖς δὲ ἔχομεν πολλὰ ἰσχυρώ-

τερον λόγον, ἀναγκάζοντα ἡμᾶς, ἵνα θαυ-
μάζωμεν, καὶ ἐξαπορώμεν· ὁ θεὸς θέλει, ἵνα πάντες οἱ ἄνθρωποι γνωρίσωσιν αὐτόν θεὸν ἀληθινόν, καὶ οὕτως ἀπολαύσωσι τῆς αἰωνίου σωτηρίας· « Ὅς πάντας ἀνθρώπους 1. Τιμ. 2. 4.
» θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας
» ἐλθεῖν ». Ὁ θεὸς τόσον ἀγαπᾷ καὶ θέλει, ἵνα μηδεὶς ἀπολεσθῇ, ἀλλὰ διὰ τῆς πρὸς αὐτόν πίστεως πάντες σωθῶσιν, ὥστε διὰ τοῦτο ἐξαπέστειλε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱόν εἰς τὸν κόσμον· « Οὕτω γὰρ ἡγάπησεν ὁ 1ωάν. 3. 16.
» θεὸς τὸν κόσμον, ὥς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν
» μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς
» αὐτόν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν
» αἰώνιον »· ὁ θεὸς ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην, καὶ μισεῖ τὴν ἀνομίαν· « Ὁ θρόνος σου, ὁ θεός 2. Τιμ. 3. 12. 13.
» εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, ῥάβδος εὐθύτητος
» ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου· ἡγάπησας
» δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν »· ἔπειτα βλέπομεν, ὅτι ὁ θεὸς οὐ μόνον ὑποφέρει, ἵνα οἱ εὐσεβεῖς, οἱ εἰς αὐτόν πιστεύοντες, καὶ αὐτῷ δουλεύοντες, διώκωνται ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν· οὐ μόνον ὑποφέρει, ἵνα πά-
» σχωσιν οἱ εὐσεβεῖς, εὐτυχῶσι δὲ οἱ πονηροὶ καὶ γόητες, ἀλλὰ καὶ κηρύττει τοῦτο φανερά διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ στόματος, λέγων· « Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβεῖς 2. Τιμ. 3. 12. 13.
» ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται·
» πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκό-
» ψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ
» πλανώμενοι ». Τοῦτο ἀληθῶς ἐστὶν ἐν τῶν μυστηρίων, περὶ ὧν ὁ Παῦλος ἐβόα· « Ὡ 1. Κορ. 13. 33.
» βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως
» θεοῦ »· τοῦτο φαίνεται ἀκατάληπτον, καὶ

σκανδαλίζει πολλούς· τοῦτο ὁμως ἐστὶν ἀπόδειξις τῆς πίστεως· τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ εἰς Χριστὸν πίστις οὐκ ἐστὶν ἔργον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ τῆς ὑπερφυσικῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως κατόρθωμα.

Ἐὰν πληροφορηθῶμεν, ὅτι οὐδὲν πρᾶγμα ἀνθρώπινον ἔπεισε τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα πιστεύσωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ὅτι πάντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ἐμάκρυναν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτὸν πίστεως, καὶ ὁμως ἐπίστευσαν, τί ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ; καὶ τί ἄλλο, εἰμὴ, ὅτι δύναμις ἰσχυροτέρα πάντων τῶν ἐπιγείων πραγμάτων εἴλκυσε αὐτοὺς πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν; Ἐξετάζω πρῶτον τὴν πίστιν τῶν ἀποστόλων· ποῖον ἀνθρώπινον πρᾶγμα ἔπεισε αὐτοὺς, ἵνα πιστεύσωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν; μήπως τῶν γενεσίων αὐτοῦ ἡ δόξα καὶ ἡ λαμπρότης, ἡ τῶν ἀξιωματίων αὐτοῦ τὸ ὕψος; ἀλλ' αὐτὸς ἐγεννήθη εἰς ἓν σπῆλαιον, καὶ ἀνεκλήθη εἰς τῶν ἀλόγων τὴν φάτνην, ἐλογίζετο δὲ τέκτων, καὶ υἱὸς τέκτονος· «Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός;» οὕτω περὶ αὐτοῦ ἐλάλουν μεταξύ ἀλλήλων οἱ Ἰουδαῖοι. Μήπως ὁ πολὺς πλοῦτος, ἡ ἡ μεγάλη ἐξουσία, ἡ τὰ ἰσχυρὰ ὅπλα ὑπέταξαν αὐτοὺς πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν; ἀλλ' αὐτὸς ἦν ἄνθρωπος πτωχός, ἰδιώτης, ἄοπλος, μὴ ἔχων, «Ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ»· Μήπως ἔσυρεν αὐτοὺς εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν ἡ ὑπόληψις, καὶ τὸ σέβας, καὶ ἡ τιμὴ, ἣν προσέφερον αὐτῷ οἱ τότε ἄνθρωποι; ἀλλὰ

καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ ἄρχιερεῖς, καὶ οἱ νομοδιδάσκαλοι, καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι περιεφρόνουν, καὶ ἐξωνείδιζον αὐτὸν, ἄλλοτε μὲν λέγοντες, ὅτι ἐστὶ παραβάτης τοῦ νόμου, ἄλλοτε δὲ, ὅτι ἐστὶ Σαμαρείτης, καὶ δαιμονιζόμενος. Ὑποσύρει πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἡ κολακεία, γαργαλίζουσα τὰ πάθη, καὶ σκοτίζουσα τὸν νοῦν· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τόσον μακρὰν ἀπέειχεν ἀπὸ τῆς κολακείας, ὥστε αὐστηρῶς ἐξήλεγχε καὶ τὴν ὑπόκρισιν, καὶ τὰς δεισιδαιμονίας, ὡς περὶ τούτου μαρτυρεῖ τὸ, «Οὐαί!», τὸ τοσάκις ὑπ' αὐτοῦ ἐκφωνηθὲν κατὰ τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων.

Ἄρα γε ἐπείσθησαν οἱ ἀπόστολοι, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶ θεός, ὅτε εἶδον αὐτὸν συρόμενον εἰς τὰ κριτήρια, ὅπου ὁ μὲν ἀρχιερεὺς ἐξώρκισεν αὐτὸν, καὶ ἤλεγξεν ὡς βλάσφημον, οἱ δὲ περιεσῶτες «Ἐνέπτυσαν» εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτὸν, οἱ δὲ ἐβράβησαν· ἡ τότε ἐπίψευσαν, ὅτι ἐστὶ θεός, ὅτε εἶδον αὐτὸν βασάζοντα εἰς μὲν τοὺς ὤμους τὴν κοκκίνην χλαμύδα, εἰς δὲ τὴν κεφαλὴν τὸν ἀκάνθινον στέφανον, εἰς δὲ τὴν δεξιὰν τὸν κάλαμον, καὶ παίγνιον γενόμενον ὄλου τοῦ πραιτωρίου, καὶ ἐμπτυόμενον ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ὅλης τῆς σπείρας, καὶ καλὰ μὴ τὴν κεφαλὴν τυπτόμενον; ἡ τότε ἐπίψευσαν, ὅτε εἶδον αὐτὸν γυμνὸν ἐσαυρωμένον ὡς κατὰ δίκον ἐν μέσῳ δύο λησῶν, καὶ βλασφημούμενον, καὶ ὄξος ποτιζόμενον, καὶ ἀποθνήσκοντα, καὶ ὑπὸ τοῦ στρατιώτου τὴν πλευρὰν ἐκκεντούμενον, καὶ ὑπὸ τοῦ

Μαρκ. 6.
5.

Ματθ. 13.
55.

Λουκ. 9. 58.

Ιωάν. 9.
16.
Ιωάν. 8.
48.

Ματθ. 23.
13.

Ματθ. 26.
63. 65.

Λούτ. 67.

Ματθ. 27.
28. 30.

Λούτ. 38.
39.

Ιωάν. 19.
34. 42.

Ἰωσήφ καὶ τοῦ Νικοδήμου ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον ἐν μνήματι ἐνταφιαζόμενον; Ταῦτα ἔπεισαν καὶ ἐπληροφόρησαν αὐτοὺς, ὅτι ἐστὶ θεός; ἀλλὰ ποῖος ἄνθρωπος, ὅσον ἂν εἴη ἀμαθής, ἀπλοῦς, ἄπρακτος, ἄγροικος, παχύνους, βλάξ, ταῦτα βλέπων, δύναται πιστεῦσαι, ὅτι ὁ ταῦτα πάσχων ἐστὶν ὁ θεός, ὁ παντοδύναμος καὶ παντοκράτωρ, ὁ ποιητὴς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ πάντων τῶν ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων κτισμάτων; Ἐκ τούτων βλέπετε, ὅτι οὐδὲν ἀνθρώπινον ἔπεισε τοὺς ἀποστόλους, ἵνα πιστεῦσωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀκούσατε νῦν, πόσον ἔπειθον, μᾶλλον δὲ, ἐβίαζον αὐτοὺς, ἵνα μὴ πιστεῦσωσιν.

Εἰπέ ὁποίου ἀνθρώπου καὶ ἂν θέλῃς, ἄφες πάντα τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ ἔρχου μαθητὴς μου· ἐὰν δὲ μὴ ἐγκαταλείψῃς πάντα ὅσα ἔχεις, οὐ δύνασαι μαθητὴς μου γενέσθαι· ἄρα γε ὑπακούει σοι; ἄρα γε στέργει γενέσθαι πάμπτωχος καὶ ἄπορος, ἵνα ἀκούσῃ τὰ μαθήματά σου; τοῦτο οὖν ἔλεγεν ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς ἀποστόλους·

Λουκ. 14. 33. « Οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητὴς ». Αὐτοὶ δὲ ὑπήκουσαν εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἐγκαταλιπόντες πάντα ὅσα εἶχον, ἠκολούθησαν αὐτῷ· ὅθεν ὁ Πέτρος ἔλεγε πρὸς αὐτόν· « Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολούθησάμεν σοι ». Ἐάν τις ιδιώτης καὶ πτωχὸς ἄνθρωπος περιεπάτει, κηρύττων καὶ λέγων· ὅστις θέλει γενέσθαι φίλος μου καὶ ἀκόλουθός μου, ἐκεῖνος ἀνάγκη ἐστίν,

ἵνα ἀρνηθῇ πάσας τὰς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἐπιθυμίας, καὶ ὑπομείνῃ πᾶσαν στενοχωρίαν καὶ θλίψιν καὶ κάκωσιν· ἐὰν δὲ μὴ ποιήσῃ ταῦτα, οὐκ ἐστὶν ἄξιός τῆς φιλίας μου· τί νομίζετε; ἄρα γε εὐρίσκετο ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον, ὅστις ἠκολούθει τοιοῦτον ἄνθρωπον; τί νομίζετε; ἄρα γε οὐκ ἔφευγον πάντες ἀπ' αὐτοῦ, κραυγάζοντες καὶ λέγοντες, ὅτι ἐστὶ μωρὸς καὶ ἀσύνητος; τοῦτο δὲ ἐκήρυττεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός· « Εἴ τις ^{Ματθ. 16. 24.} θέλει, ἔλεγεν, ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι· Καὶ ὃς οὐ ^{Ματθ. 10. 38.} λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἐστὶ μοι ἄξιος ». Καὶ ὅμως οἱ ἀπόστολοι ἠκολούθησαν αὐτῷ· ὅτε δὲ ἤρώτα αὐτοὺς, μήπως θέλωσι χωρισθῆναι ἀπ' αὐτοῦ· « Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; » Ἀπεκρίθησαν πρὸς αὐτόν, λέγοντες, ὅτι τὰ λόγια αὐτοῦ ἦσαν λόγια ζωῆς ἀθανάτου· « Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα, ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις; » Ὑμᾶς, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, ὧ μαθηταί μου, περιμένουσι δεσμὰ, διωγμοὶ, φυλακαὶ καὶ τελευταῖον μαρτυρικὸς θάνατος· « Ἐπιβα- ^{Λουκ. 21. 12. 13.} λούσι γὰρ, ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς, ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν, παραδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀγόμενους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀποθήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον ».

Ἀληθῶς ταῦτα, λέγεις, εἰσὶ φοβερά, καὶ κατὰ φύσιν ἀπαράδεκτα· πλὴν πρὸς ἀμοιβὴν τῶν τριούτων παθημάτων ὁ Ἰη-

σοὺς Χριστὸς ὑπεσχέθη θρόνους, καὶ δόξαν, καὶ βασιλείαν· ὅθεν ἡ ἐπιθυμία τῆς τούτων ἀπολαύσεως ἔπεισε τοὺς ἀποστόλους πιστεῦσαι εἰς αὐτόν· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν, ὅτι ταῦτα μέλλουσιν ἀπολαῦσαι οἱ δίκαιοι « Ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ », ἡγουν εἰς τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ὅταν ἀνακαινισθῇ ὁ κόσμος, καὶ καθήσῃ αὐτὸς κρῖναι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε φανερὰ ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου, ὅτι ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐγκόσμιος· « Ἡ » βασιλεία ἡ ἐμὴ, εἶπεν, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ » κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου » ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ » ἐμοὶ ἠγωνίζοντο, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς » Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ » ἔστιν ἐντεῦθεν ». Τίς οὖν ἔστιν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διὰ πράγματα μέλλοντα, ἀόρατα, ἀβέβαια, ὑπὸ ἐνὸς μόνου ἀνθρώπου κηρυττόμενα, ἐγκαταλείπει πράγματα ἐνεστώτα, βλεπόμενα, βέβαια, ὡς ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων μαρτυρούμενα; Ποῖος ἄνθρωπος διὰ τὰς ὑποσχέσεις ἐνὸς ἀνθρώπου ἰδιώτου, πτωχοῦ, περιπεφρονημένου, καταδίκου, ἐν μέσῳ δύο ληστῶν σταυρωθέντος, καὶ ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ ἀποθανόντος, ἐγκαταλείπει οἰκίαν, συγγενεῖς, τέκνα, φίλους, καὶ τρέχει εἰς πάντα τόπον πεινῶν, διψῶν, γυμνητεύων, ἀτιμαζόμενος, δερόμενος, φυλακιζόμενος, δεσμούμενος, μυρία μυρίων παθήματα πάσχων; Ποῖος διὰ ψιλὰς καὶ ἀναποδείκτους ὑποσχέσεις ἐνὸς τοιούτου ἀνθρώπου παραδίδωσιν ἑαυτὸν εἰς θάνατον; Ἐὰν προσηλώσῃς πάσας τὰς δυνάμεις τοῦ

νοός σου, ἵνα εὕρῃς, ποῖον πρᾶγμα ἐγκόσμιον εἴλκυσε τοὺς ἀποστόλους πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ ἔπεισεν αὐτοὺς, ἵνα μετὰ τοὺς μυρίους διωγμούς, καὶ τὰ ἅμετρα παθήματα ὑπομείνωσι καὶ τὸν θάνατον ὑπὲρ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, οὐ μόνον οὐδὲν τοιοῦτον εὕρισκεις, ἀλλὰ βλέπεις, καὶ πείθῃσαι, ὅτι πᾶς φυσικὸς λόγος, καὶ πάντα τὰ ἐγκόσμια πρᾶγματα ἠνάγκαζον αὐτοὺς, ἵνα μὴ εἰς αὐτὸν πιστεύσωσιν.

Ἐξέτασον καὶ τὰς περιστάσεις τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος. Οἱ ἀπόστολοι ἦσαν ἀγράμματοι, πτωχοί, ἰδιῶται, ἄοπλοι· αὐτοὶ διασκορπισθέντες πανταχοῦ, ἐκήρυττον τὴν πίστιν εἰς ἀνθρώπους διαφέροντας κατὰ τὸ γένος, κατὰ τὴν γλῶσσαν, κατὰ τὴν θρησκείαν, κατὰ τὰ ἔθνη, κατὰ τοὺς νόμους, κατὰ τὰς συνηθείας· τί δὲ ἐκήρυττον εἰς αὐτούς; ἐκήρυττον, ἵνα πιστεύσωσιν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὅστις ὡς κατάδικος ἐσταυρώθη ἐν μέσῳ δύο ληστῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐστὶν ὁ θεός, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, ὁ δημιουργὸς καὶ παντοδύναμος ἐξουσιαστὴς πάσης τῆς κτίσεως· « Ἡμεῖς κηρύττομεν, » ἔλεγον, Χριστὸν ἐσταυρωμένον ». Πρὸς τοῦτοις ἐκήρυττον, λέγοντες· ἄνθρωποι, παραιτήσατε πᾶσαν σωματικὴν ἡδονήν, « Νεκρώσατε τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς » γῆς », περιφρονήσατε τὸν πλοῦτον, φεύγετε τὴν δόξαν· « Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς » ὑμῶν· Εἴ τις ζητεῖ, ἔλεγον, τὸν χιτῶνά σου, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιόν σου· Ὅστις σε ῥαπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα,

οὗτ. 19.
23.

ιωάν. 18.
36.

1. Κορ. 1.
23.

Κολ. 3. 5.

Ματθ. 5.

44.

Αὐτ. 40.

Αὐτ. 39.

» στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην »· εὐλόγει
 Αὐτ. 44. τοὺς καταρωμένους σε, εὐεργέτει τοὺς μι-
 σοῦντάς σε, προσεύχου ὑπὲρ τῶν βλαπτόν-
 των, καὶ διωκόντων σε· ἄνθρωποι, ἔλεγον,
 ἐτοιμάσατε ἑαυτοὺς εἰς κινδύνους, διωγμούς,
 2. Τιμ. 3. παντοῖα παθήματα, διότι πάντες « Οἱ
 12. » θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,
 « διωχθήσονται »· ἐτοιμάσθητε, ἵνα καὶ τὸν
 Αποκ. 21. θάνατον δεχθῆτε ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ
 13. Χριστοῦ. Εἰς τοῦτο δὲ τὸ κήρυγμα ἐν ὀλίγῳ
 καιροῦ διαστήματι τόσα ἄμετρα πλήθη ἀν-
 θρώπων ἐπίστευσαν, ὥστε ὁ Παῦλος ἀνυπο-
 στόλως ἔγραφε πρὸς μὲν τοὺς Ῥωμαίους·
 2. Κορ. 1. « Ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν
 8. » ὁλῷ τῷ κόσμῳ »· πρὸς δὲ τοὺς Κολοσσαεῖς·
 2. Κορ. 1. 6. « Ὁ λόγος τοῦ εὐαγγελίου τῆς ἀληθείας
 » ἐστὶ καρποφορούμενος ἐν παντὶ τῷ κό-
 » σμῳ, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν ». Ἀλλὰ διὰ
 ποίας διαλέκτου ἐδίδασκον ταῦτα οἱ ἀπό-
 στολοι οὐ μόνον τοὺς Ἑβραίους, ἀλλὰ καὶ
 Ἕλληνας, καὶ Ῥωμαίους, καὶ Πάρθους, καὶ
 Μήδας, καὶ Ἑλαμίτας, καὶ Φρύγας, καὶ
 Παμφυλίους, καὶ Αἰγυπτίους, καὶ τὰ λοιπὰ
 ἀλλόγλωσσα ἔθνη; πῶς ἔπεισαν οἱ ἄσοφοι
 τοὺς σοφοὺς, οἱ ἀλιεῖς τοὺς ῥήτορας, οἱ
 ἀγράμματοι τοὺς σοφιστάς; ἐν ποίᾳ δυνάμει
 ἐνίκησαν οἱ πένητες τοὺς πλουσίους, οἱ
 ἀδύνατοι τοὺς δυνάστας, οἱ ἰδιῶται τοὺς
 ἄρχοντας; ποία δύναμις ἐγκόσμιος ἐνίκησε
 τῆς θρησκείας τὴν προκατάληψιν, τῶν
 κακῶν ἠθῶν τὴν ἐξιν, τῶν πολιτικῶν νόμων
 τὸ κράτος, τῶν ἀλλοκότων συνηθειῶν τὴν
 ἰσχύν, καὶ αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως
 τὰς ὁρμὰς τὰς παραλόγους; ποῖον πρᾶγμα

βλέπεις ἐν τούτοις ἐγκόσμιον; ποῖαν σωμα-
 τικὴν δύναμιν; ποῖον τέλος σαρκικόν; Ὅσις
 διὰ τοῦ ἐν ἡμῖν ὀρθοῦ λόγου ταῦτα στοχά-
 ζεται, ἐκεῖνος πείθεται, ὅτι δύναμις οὐχὶ
 κοσμικὴ, οὐδὲ ὑλική, οὐδὲ σωματικὴ, ἀλλὰ
 δύναμις ἄλλη ὑπερκόσμιος, αὔλος, ἀόρατος,
 παντοδύναμος ταῦτα ἐποίησεν· ὅσις ταῦτα
 περιερευνᾷ, καὶ πείθεται εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον,
 ἐκεῖνος βλέπει, ὅτι οὐδεὶς ἄλλος, ἐμὴ ἢ
 παντοδύναμος δεξιὰ τοῦ ὑψίστου ταῦτα
 ἐποίησε· « Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν »·
 δεξιὰ Κυρίου ὕψωσε τὴν εἰς Χριστὸν πίσιν·
 « Δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν »· ἡ παν- 1. Κορ. 117
 τοδύναμος χάρις τῆς πίστεως ἐνίκησε καὶ 15. 16.
 τὰς ψευδοθρησκείας, καὶ τὴν εἰς τὸ κακὸν
 ἐξιν, καὶ τῶν ἐπιβλαβῶν νόμων τὸ κράτος,
 καὶ τῶν πονηρῶν συνηθειῶν τὴν δύναμιν,
 καὶ τῶν ἀλόγων ὁρμῶν τὴν ἰσχύν, καὶ
 παντὸς κόσμου τὴν ματαιότητα· « Αὕτη 1. Ιωάν. 5.
 » ἐστὶν ἡ νίκη, ἡ νικήσασα τὸν κόσμον », 4.
 ἡ πίστις ἡμῶν· Ἡ δύναμις τοῦ Ἰησοῦ
 Χριστοῦ ἐνίκησε τὰ κοσμικὰ ἐμπόδια, ὡς
 αὐτὸς προηγόρευσε, λέγων· « Ἐν τῷ κόσμῳ 1. Ιωάν. 16.
 » θλίψιν ἐξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκη- 33.
 » κα τὸν κόσμον ». Αὕτη ἡ μεταβολὴ ἀπὸ
 τοῦ ἐφθαρμένου καὶ φαύλου πολιτεύματος
 εἰς πολιτείαν ἀμεμπτῶν καὶ ὑπεραγίαν,
 οὐκ ἐστὶν ἔργον τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐνέργεια
 τῆς χάριτος· αὕτη ἡ κατὰ πάντα ἐπὶ τὸ
 κρεῖττον μεταβολὴ οὐκ ἐστὶν ἔργον ἀνθρώ-
 πινον, ἀλλὰ κατόρθωμα τῆς παντοδυναμίας
 χειρὸς τοῦ ὑψίστου· « Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις 1. Κορ. 76.
 » τῆς δεξιᾶς τοῦ ὑψίστου ». 10.

Ἀλλὰ ποῖαν, λέγεις, χρεῖαν ἔχομεν.

ταύτης τῆς διδασκαλίας ἡμεῖς, οἱ εἰς τὸν Χριστὸν πιστεύοντες; ἡμεῖς οὐ ζητοῦμεν ἀποδείξιν τῆς πίστεως, ἐπειδὴ πιστεύομεν διδασκαλίας δὲ ἡθικῆς χρείαν ἔχομεν πρὸς κατόρθωσιν ἀρετῆς. Ἀλλὰ ποία ἄλλη ἀρετὴ, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἢ ὑπερέτερα, ἢ εὐπροσδεκτοτέρα εἰς τὸν θεόν, ἢ σωτηριωδέστερα τῆς ὀρθῆς πίστεως; εἴτι ἂν πρᾶξις χωρὶς πίστεως, ἐστὶν ἁμαρτία. « Πᾶν » δέ, ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστί. » χωρὶς πίστεως οὐδεὶς δύναται σωθῆναι. ἐπειδὴ χωρὶς αὐτῆς οὐδεὶς δύναται ἀρεστός γενέσθαι εἰς τὸν θεόν. « Χωρὶς δὲ πίστεως » ἀδύνατον εἰσαρεστῆσαι. » Ἐν ὧν ὁ ἄνθρωπος διαμένει πιστός, καὶ μυριάκις ἁμαρτάνῃ, ἔχει πάντοτε τὴν διὰ τῆς μετάνοιας ἐλπίδα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. ἀφ' οὗ δὲ ἀπιστήσῃ, οὐδεμία δι' αὐτόν ἐστι σωτηρίας ἐλπίς. διότι « Ὁ πιστεύσας καὶ » βαπτισθεὶς, σωθήσεται. ὁ δὲ ἀπιστήσας, » κατακριθήσεται. » διότι « Ὁ πιστεύων » εἰς αὐτόν, οὐ κρίνεται, ὁ δὲ μὴ πιστεύων, » ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ » ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. » Ἐὰν οὖν προσέχωμεν, ἵνα φυλάξωμεν τὴν

ἀγάπην, τὴν ταπεινώσιν, τὴν σωφροσύνην, τὴν ὑπακοήν, τὰς ἄλλας ἀρετάς, ἀνάγκη ἐστίν, ἵνα χιλιοπλασίως περισσότερον προσέχωμεν διὰ τὴν φυλακὴν τῆς πίστεως, ἥτις ἐστὶν ἡ πηγὴ, καὶ ἡ ρίζα, καὶ ἡ διδάσκαλος πασῶν τῶν ἀρετῶν. ἡ τοιαύτη προσοχὴ πάντοτε ἐστὶν ἀναγκαία, ἐξόχως δὲ εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς, ἐν οἷς ὑπερεπλήθυναν, καὶ ἀναισχύντησαν οἱ ἄπιστοι, οἱ διαφθείροντες τοὺς πιστοὺς, καὶ καταποντίζοντες αὐτοὺς εἰς τῆς ἀπιστίας τὰ βάραθρα. ἀλλὰ μόνη ἡ προσοχὴ ἡμῶν χωρὶς τῆς τοῦ θεοῦ βοηθείας οὐδὲν δύναται. « Ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην » ἡγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. εἰς μάτην ὑμῖν » ἐστι τὸ ὀρθρίζειν. » Ὁ προφητὰναξ Δαβὶδ, ὅταν ἔβλεπε τοὺς ἀπίστους πανταχοῦ περιπατοῦντας, ἐπὶ τὸν θεὸν κατέφευγε, παρ' αὐτοῦ ζητῶν τὴν βοήθειαν. Μιμησώμεθα οὖν αὐτόν, δεόμενοι καὶ ἡμεῖς νύκτα τε καὶ ἡμέραν, καὶ λέγοντες ὡς αὐτός. « Σὺ, Κύριε, » φυλάξαις ἡμᾶς, καὶ διατηρήσαις ἡμᾶς » ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα, » διότι κύκλω οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦσιν. »

Ῥομ. 14.
23.

Ἑβρ. 11.
6.

Μάρκ. 16.
16.

ωάν. 3.
18.

Ψαλ. 126.
1. 2.

Ψαλ. 11.
7. 8.